

ІСТОРІЯ

Лекція #6:

Польська окупація західно-українських земель

Жовтень 1918

- Австро-Угорська Імперія розпалася (collapsed) і виходить із війни
- Всі бачать що війна кінчається
- Західна Україна лишається в тому самому становищі що Східна Україна – тобто без визнання як держава, у конфлікті із багатьма державами, але старається проголосити свою незалежність
- 1 листопада 1918, Українські Січові Стрільці (УСС) та пластова молодь мирно перебрали владу від австрійського війська, піднесли український прапор над львівським ратушом (city hall), і того дня проголошено Західню Українську Народну Республіку (ЗУНР), під проводом Євгена Петрушевича.
- Відразу, польські представники і війська стали проти українців, і почалася 3 тижнева облога (siege) Львова.
- З кінцем листопада, ЗУНР покинула полякам Львів
- В листопаді за допомогою Англії, Франції та Америки, поділено Австро-Угорщину на різні держави, між ними створена нова держава Польща.
- Польща відразу закликає щоб усі землі колишньої Польщі (тобто перед територія Речі Посполитої перед поділом 1772) були частиною нової Польської Республіки. Це включало Волинь і Галичину.
- Переможці у Світовій Війні, тепер звертають увагу на загрозу більшовиків, особливо тому що в Німеччині, Англії, Франції, Канаді, Америці вибухають революційні спротиви до влади – протести, страйки, тощо.

ІСТОРІЯ

- В січні, УСС, Укр. Галицька Армія (УГА) та армія Директорії виграють поважні бої проти червоних і білих російських сил, і перебирають Київ, де 22 січня 1919 дві українські республіки з'єднуються в одну спільну державу – Україну.
- Протягом наступних 8 місяців на Україну нападають: білі росіяни (монархісти), більшевики (червона армія), Румунія, Польща, анархісти. Інші держави які мають війська в Україні: Франція, Канада, Англія, Туреччина, та інші.
- Польща перебирає Галичину
- Київ паде Денікенцям (білим) в серпні 1919, і українські війська відступають до Кам'янця Подільського, де в жовтні оточені білими, червоними, поляками, румунами, українські війська зазнають страшну поразку (defeat)
- УНР виїжджає в Польщу, і створює уряд у Варшаві, де після договорів, приймає допомогу на звільнення України.
- Зимовий похід 1920, де польські та українські війська перебирають Українські території аж до Києва, кінчається невдачею, коли червона армія нападає на Варшаву, і поляки відступають з України щоб охоронити Польщу від більшовиків.
- Генерал Галлер відбиває (beats back) з Польщі червону армію
- 1921, Польща і РСФСР в місті Ріґа, Латвія, підписують перемирення (peace treaty), без участі України (ані Директорії, ані більшовиків)
- Це перемирення конкретно кінчає визвольні змагання за незалежність України. Україна де факто поділена між РСФСР і Польщею.

ІСТОРІЯ

- 1923, Антанта (яка створила в повоєнному періоді Лігу Націй) віддає Галичину і Західну Волинь новій польській державі. Проте, права українців мають бути забезпечені, включно із політичною репрезентацією у польському парламенті, школами, мовою, і т. д.

- Від 1921, Польща ігнорує всі зобов'язання політичної, релігійної, культурної чи економічної свободи українців на територіях Галичини і Волині.
- Польща зорганізовано починає провадити насильну «полонізацію» населення.
- Що це означало:
 - поводяться як колонізатори;
 - закривають українські школи та університети;
 - закрито бібліотеки;

ІСТОРІЯ

- закрито Просвіти;
- не дозволено мати Рідну Школу;
- переслідували і закривали молодіжні та спортові організації (нап. Пласт);
- проводять постійні кримінальні процеси проти українських діячів, професорів, політиків, письменників;
- арештують так званих "провокаторів" та націоналістів;
- тощо

- фото з 1922, друкарня *Товариства Просвіта*, після знищення польською поліцією, Львів 1922.
- Проте, українці старанно і вміло боряться проти «полонізації», коли роблять мирний спротив:
 - бойкотують польські крамниці і товари;
 - творять приватні тайні школи;

ІСТОРІЯ

- творять Українську Військову Організацію – УВО під проводом Євгена Коновальця;
- вибирають прогресивних кандидатів до польського сейму і міських рад.
- Не легально, творять Організацію Українських Націоналістів (ОУН), під проводом Андрія Мельника і Степана Бандери.
- ОУН бере на себе більше політично воєнну відповідальність, та починає акти терору, як наприклад:
 - вбивства політичних осіб, польських судів, учителів;
 - акти саботажу;
 - підпільну підготовку до війни проти Польщі.
- Польський уряд відповідає облегшенням культурного переслідування українців, проте забороняють ОУН, Пласт та інші політичні і громадські організації.
- В 30-тих роках, збудовано концентраційний табір у Березі Картузькій, де посиляли засуджених політичних злочинців, як наприклад Бандера, Шухевич, Мельник. В роках 1934-1939 там перебувало між 5,000 а 7,000 українців.

ІСТОРІЯ

- З іншої точки зору, 30-ті роки в Галичині та Волині це період швидкого культурного зросту, та покращення економічної ситуації, тому що Західні території України не пережили Голодомору чи посухи. Харчові продукти продавалися в Європі, а Масло-Союзи (Co-operatives) давали фермерам кращої економічної сили.
- Третє, 30-ті роки бачили зріст політичної зрілості українського населення, як почало брати голосування та українське представництво в Сеймі, областях та містах дуже серйозно. Польська Держава в той сам час (під натиском Ліги Націй та світової депресії) почала більш схильно ставитися до центральних політичних рухів українців.
- Ця ситуація кінчається 1-го вересня 1939, коли війська Вермахту нападають на Польщу і починають Другу Світову Війну.